ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Аудіовізуального мистецтва та медіа технологій	Рівень вищої освіти	другий (освітньо-професійний)
Кафедра	Методологій крос-культурних практик	Рік навчання	1
Галузь знань	В Культура, мистецтво та гуманітарні науки	Вид дисципліни	Нормативна
Спеціальність	В4 Образотворче мистецтво та реставрація	Семестри	1

Сучасне візуальне мистецтво

Семестр 1 (осінь 2026)

Викладач Алфьорова Зоя Іванівна, доктор мистецтвознавства, професор
E-mail al055@ukr.net

Заняття 24 лекц.+18 практ. = 42 год. залік

Дистанційно

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є он-лайн комунікація через електронні листи і тільки у робочі дні. Умови листування: 1) в *темі* листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни (скорочено — СучВізМист.); 2) в полі тексту листа позначити, хто звертається — анонімні листи розглядатися не будуть; 3) файли підписувати таким чином: *прізвище_ завдання. Розширення: текст — doc, docx, презентації — PowerPoint.* Окрім роздруківок для занять, роботи для рубіжного контролю мають бути надіслані на пошту викладача. Обговорення проблем, пов'язаних із дисципліною, не припустимі. Під час дистанційних занять використовується листування у групі Telegram, а також on-line конференції ZOOM.

Консультування з викладачем в чаті відбуваються після лекційних занять у робочі дні.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна не має обов'язкових передумов для вивчення.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

1. Алфьорова З.І. Програма дисципліни «Сучасне візуальне мистецтво» для здобувачів вищої освіти другого рівня [Текст]. ХДАДМ, каф. АВ ; [розробник Алфьорова З. І.]. Х. : ХДАДМ, 2025, 14 с.
2. Алфьорова З.І. Візуальне мистецтво кінця ХХ - початку ХХІ століття : автореф. дис. ... д-ра мистецтвознав. : спец. 26.00.01 «Теорія та історія культури» / Алфьорова Зоя Іванівна ; Харк. держ. акад. культури, 2008. 40 с.
3. Алфьорова З.І. Межі видимого. Становлення візуального мистецтва : монографія / З. І. Алфьорова ; М-во культури і туризму України, Харк. держ. акад. культури. Х. : ХДАК, 2008. 267 с.

ПОСИЛАННЯ НА МАТЕРІАЛИ

Додаткові навчальні матеріали, слайди, ілюстрації тощо можна запропонувати переглянути за посиланням (спеціальні навчальні сервіси у мережі Інтернет та групах у ФБ «Про АРТ: дизайн, архітектура, театр, кино», «Новини ХДАДМ»).

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Блокнот для конспекту, ручка. Комп’ютерна техніка (ноутбук, планшет тощо) з можливістю виходу до мережі Інтернет. Програми, необхідні для виконання завдань: Microsoft Word.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Метою дисципліни «Сучасне візуальне мистецтво» є підготовка до самостійного критичного аналізу теоретичних та історичних проблем сучасного мистецтва.

Основна спрямованість дисципліни визначається необхідністю теоретичного осмислення витоків сучасного мистецтва та його концептуалізації в мистецтвознавчому науковому дискурсі.

Завдання дисципліни полягають в ознайомленні здобувачів другого рівня вищої мистецької освіти з витоками становлення сучасного мистецтва як частини морфології візуального та сучасним візуальним мистецтвом як поліморфною системою.

На лекційних заняттях та під час модульного контролю аспіранти формують уявлення про сучасне мистецтво як певну неієрархічну поліформорфну систему сучасного мистецького типу з можливістю подальшого втілення результатів роботи у науково-практичне середовище (в магістерський візуальний проєкт).

Інтегральна компетентність (ІК): здатність розв’язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації творів мистецтва або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій, положень і методів та характеризується певною невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК): 1. здатність генерувати нові ідеї (креативність).2. вміння виявляти, ставити та розв’язувати проблеми; 4. Здатність працювати в міжнародному контексті.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК): здатність аналізувати та виявляти

проблеми сучасного мистецтвознавства та сучасної візуальної практики; здатність трактувати формотворчі мистецькі засоби як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства;
В *нормативний зміст підготовки* здобувачів вищої освіти за цією дисципліною входить:

визначати, аналізувати і пояснювати історичні, культурологічні, соціокультурні, художньо-естетичні аспекти розвитку світового та українського образотворчого і декоративного мистецтва; інтерпретувати та застосовувати семантичні, іконологічні, іконографічні, формально-образні і формально-стилістичні чинники образо творення; застосовувати у мистецькій та дослідницькій діяльності знання естетичних проблем образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації, основних принципів розвитку сучасного візуального мистецтва.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

- вміти визначати, аналізувати і пояснювати історичні, культурологічні, соціокультурні, художньо-естетичні аспекти розвитку світового та українського образотворчого і декоративного мистецтва;
- вміти інтерпретувати та застосовувати семантичні, іконологічні, іконографічні, формально-образні і формально-стилістичні чинники образотворення;
- вміти застосовувати у мистецькій та дослідницькій діяльності знання естетичних проблем образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації, основних принципів розвитку сучасного візуального мистецтва.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Основна спрямованість дисципліни визначається професійним аналізом сучасного візуального мистецтва. Дисципліна вивчається протягом 1 семестру 1-го року навчання
Всього дисципліна має 2 модулі та 5 тем. 24лекц.+18 практ. = 42 год. залік

Осінній семестр:

Модуль 1. Витоки становлення сучасного мистецтва як частини морфології візуального

Тема 1. Вступ
Тема 2. Понятійний апарат курсу
Тема 3.Морфологічна еволюція сфери візуального: від морфологічної аморфності — до культурно-мистецького мономорфізму
Модуль 2. Сучасне візуальне мистецтво як поліморфна система
Тема 4. Розбалансування сфери візуального у модерну добу
Тема 5. Основні принципи формування сучасного візуального мистецтва як поліморфної системи

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми розкриваються шляхом лекційних занять та практичних занять. Самостійна робота здобувача спрямована на закріплення лекційних тем. Зміст самостійної роботи складає пошук додаткової інформації та її аналіз, підготовка міні-презентацій за лекційними темами дисципліни в контексті власного магістерського проєкту.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Формою контролю є залік. Для отримання оцінки з заліку достатньо пройти рубіжній етапи контролю та поточні перевірки процесу самостійної роботи. Для тих здобувачів вищої освіти, які бажають покращити результат, передбачені письмовий контрольні питання за темами дисципліни (10 балів).

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Диференціація А (внутрішня)	Національна	Бали	ECTS
Відмінно	90–100	A	A+ 98–100	Задовільно	64–74	D
			A 95–97		60–63	E
			A- 90–94	Незадовільно	35–59	FX
Добре	82–89	B		Незадовільно (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	C				

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Під час занять необхідно вимкнути звук мобільних телефонів як здобувачу, так і викладачу. Вітається власна думка з теми заняття, аргументоване відстоювання позиції.
У разі відрядження, хвороби тощо викладач має перенести заняття на вільний день за попередньою узгодженістю зі здобувачами вищої освіти. .

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНОСТІ

Пропускати заняття без поважних причин недопустимо (причини пропуску мають бути підтверджені). Якщо здобувач вищої освіти пропустив певну тему, він повинен самостійно відпрацювати її та на наступному занятті відповісти на ключові питання.

ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Можливість зарахування підчас накопичення балів результатів неформальної освіти (курси, тренінги, сертифікати) з обов'язковим документальним підтвердженням.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (у своїх доповідях, статтях, при складанні екзаменів тощо). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Якщо під час рубіжного контролю помічено списування, аспірант втрачає право отримати бали за тему. Якщо це відбулось в процесі заліку — аспірант отримує тільки ті бали, що були зараховані за попередні етапи контролю. **Корисні посилання**: https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html

https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/

РОЗКЛАД КУРСУ

Осінній семестр

Дата	Тема	Вид заняття	Зміст	Годин	Рубіжний контроль	Деталі
	1	Лекція	Вступ до курсу.	2	Виконання завдання самостійної роботи	
	2	Лекція	Понятійний апарат курсу	4		
	3	Лекція+ сем.	Морфологічна еволюція сфери візуального: від морфологічної аморфності — до культурно-мистецького мономорфізму	6+2	Есе на 150 слів Роздруківка	Роздруківка приноситься на заняття 20 балів
	4	Лекція	Розбалансування сфери візуального у модерну добу	2	Самостійне вивчення наданого списку літератури	
	5	Лекція	Основні принципи формування сучасного візуального мистецтва як поліморфної системи	4+ 4	Есе на150 слів	Роздруківка приноситься на заняття
					Есе на 200 слів. Проаналізувати Основні принципи існування сучасного візуального мистецтва . Обговорення робіт	Письмово 20 балів
					Доповідь (усно), 5 хвилин, інтерпретація тем дисципліни в межах власного дослідження (за вибором).	За бажанням. **5** балів додатково
			Модульний контроль	2 на кожну групу (13 годин)	Відповідь на кейси модульного контролю	20 балів
			залік	2 на		

				кожну групу (0 13 годин		

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Тема	Форма звітності	Бали
1	Поточний контроль	0–16
2	Поточний контроль	0–16
3	Поточний контроль	0–16
4	Поточний контроль	0–16
5	Поточний контроль	0–16
	Залік	0–20
	Всього балів	100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Бали			Критерії оцінювання
	0–17	0–20	
A+	10-17	20	Магістр в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали та приклади за темою. Відповів на додаткові питання. Розширив роботу до рівня тез до конференції. Подача акуратна, без помилок
A	15-17	20	Магістр в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали за темою. Подача акуратна, без помилок
A-	11-17	20	Магістр в повному обсязі опанував матеріал теми, подача акуратна, без помилок
B	12–17	20	Магістр в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив декілька незначних помилок
C	8–11	11-17	Магістр в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив значні помилки, є невеликі проблеми з форматуванням

D	4–7	7-17	Магістр не в повному обсязі опанував матеріал теми, робота виконана на недостатньому рівні із значними недоліками (недостатньо розкрита тема, малий обсяг, відсутність творчого підходу тощо), наявні проблеми з форматуванням
E	1–3	1–9	Магістр в недостатньому обсязі опанував матеріал теми, виконана робота має багато значних недоліків (недостатньо розкрита тема, малий обсяг, невідповідність завданню, невчасна подача виконаної роботи, неохайність подання тощо).
	0	0	Пропуск рубіжного контролю

СИСТЕМА БОНУСІВ

Передбачено додаткові бали за активність магістра та публікацію статті за темою дослідження, виконані в межах дисципліни (5–8).. Максимальна кількість балів: 10.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Розширений список літератури наведено у методичних матеріалах. Також на заняттях викладач може порекомендувати додаткові джерела інформації.

Основна література:

Авраменко, О. О. (Ред.). (2006). *Нариси з історії образотворчого мистецтва України XX століття* (Кн. 1). Інтертехнологія.

Алфьорова, З. І. (2008). *Візуальне мистецтво кінця XX – початку XXI століття* [Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора мистецтвознавства, Харківська державна академія культури].

Алфьорова, З. І. (2008). *Межі видимого. Становлення візуального мистецтва*. Харківська державна академія культури.

Алфьорова, З. І. (2009). Термінологічні ігри щодо візуальних мистецтв. *Мистецтвознавство України*, (10), 166–170.

Алфьорова, З. І. (2010). Основні стратегії Я-актуалізації митців візуального мистецтва в Україні (остання третина XX – початок XXI ст.). *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Мистецтвознавство*, (7), 74–78.

Алфьорова, З. І. (2012). Оновлення методологічних засад в осмисленні сучасних процесуальних візуальних художніх форм. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Мистецтвознавство*, (11), 54–57.

Алфьорова, З. І. (2016). Художній рейдерінг як інструмент перетворення зображального простору. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Мистецтвознавство*, (1), 6–8.

Алфьорова, З. І. (2017). Проблема переосмислення методологічних засад як смисловий стрижень сучасного мистецтвознавства. У *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Знакові постаті вітчизняної гуманітаристики у національно-культурному самоствердженні України»* (с. 11). Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України.

Петрова, О. (2015). *Третє Око: Мистецькі студії*. Фенікс.

•Мусієнко, Н. (2015). *Мистецтво Майдану*. Р. К. Майстер-принт.

Криволапов, М. О. (2006). *Про мистецтво та художню критику України XX століття: Вибрані статті різних років* (Кн. 1). Видавничий дім А+С.

Романенкова, Ю. В. (2009). *Мировоззренческие универсалии периодов stilwandlung в мировом художественном процессе*. Хімджест.

Сидоренко, В. Д. (2008). *Візуальне мистецтво від авангардних зрушень до новітніх спрямувань: Розвиток візуального мистецтва України XX–XXI століть*. ВХ[студіо].
Смирна, Л. В. (2017). *Століття нонконформізму в українському візуальному мистецтві*. Фенікс.
Соловйов, О. І. (2006). *Турбулентні шлюзи*. Інтертехнологія.
Тузов, В. О. (2013). *Історичний контекст культуротворчих інновацій*. НВП «Інтерсервіс».
Федорук, О. К. (2006). *Перетин знаку: Вибрані мистецтвознавчі статті* (Кн. 1: Історія та теорія мистецтва. Постаті. Народна творчість). Видавничий дім А+С.
Чепелик, О. В. (2009). *Взаємодія архітектурних просторів, сучасного мистецтва та новітніх технологій, або Мультимедійна утопія*. Хімджест.
Яковлєв, М. І. (Ред.). (2012). *Нариси з історії українського дизайну XX століття*. Фенікс.

Допоміжна література:

Ackott, R. (1994). The architecture of ceberception. *Leonardo Electronic Almanac, 2*(8).

Barclay, P. (2004, September–October). Computer art: Contradiction in terms? *N.Y. Arts Magazine*.

Bishop, C. (2012). *Artificial hells: Participatory art and the politics of spectatorship*. Verso.

Boylan, A. L. (2020). *Visual culture*. MIT Press.

Bourriaud, N. (2002). *Relational aesthetics*. Les presses du réel.

Carlson, W. (2003). *A critical story of computer graphics and animation*. The Department of Industrial Interior and Visual Communication, College of Arts, The Ohio State University.

Demos, T. J., Scott, E. E., & Banerjee, S. (Eds.). (2022). *The Routledge companion to contemporary art, visual culture, and climate change*. Routledge.

Dikovitskaya, M. (2006). *Visual culture: The study of the visual after the cultural turn*. MIT Press.

Elkins, J., McGuire, K., & Burns, M. (Eds.). (2012). *Theorizing visual studies: Writing through the discipline*. Routledge.

Foster, H. (2023). *What comes after farce? Art and criticism at a time of debacle*. Verso.

Groys, B. (2016). *In the flow*. Verso.

Kester, G. H. (2011). *The one and the many: Contemporary collaborative art in a global context*. Duke University Press.

Mirzoeff, N. (2015). *How to see the world*. Pelican.